

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
“Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.”
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ταχ. Δ/νση: Κεφαλληνίας 45 & Κ. Τράκα
Τ.Κ. - Πόλη: 112 57, Αθήνα
Πληροφορίες: Π. Αλεξίου
Τηλέφωνο ΠΓΘ: 2310 379171
email: n.alexiou@eaadhsy.gr
Τηλ. Κέντρο: +30 213 2124 700
Fax: +30 213 2124 777
Ιστότοπος: www.hsppa.gr,
www.eaadhsy.gr

Αρ. Πρωτ.: 4962
Αθήνα, 25.09.2018

Προς : ως Πίνακας Αποδεκτών
(μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ

(δυνάμει της περ. (ια) της παρ. 2 ν. 4013/2011)

Απόφαση Τ.Ο.3/2018 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων

ΘΕΜΑ: Χρήση διατάξεων των άρθρων 251 και 252 ν. 4412/2016

I. Η παρούσα σκοπεί στην υποβοήθηση του έργου των αρμοδίων εθνικών αρχών και κρατικών φορέων προκειμένου, αφενός, να καταστεί δυνατή η εννοιολογική προσέγγιση των άρθρων 34 και 35 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ, όπως ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο δια των άρθρων 251 και 252 ν. 4412/2016, και αφετέρου να επισημανθούν ορισμένα σημεία που χρήζουν προσοχής.

Επιπροσθέτως, η παρούσα σκοπεί στην αποσαφήνιση της έννοιας της άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό, ως αυτή έχει προσδιοριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς, σύμφωνα με στοιχεία και πληροφορίες που έχουν περιέλθει στην Αρχή, παρατηρείται επίκληση των διατάξεων των ως άνω άρθρων 251 και 252 από αναθέτοντες φορείς, ως λόγο μη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου II ν. 4412/2016 (στο εξής Βιβλίο II).

II. Εισαγωγικά

Κύριος σκοπός των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής Ένωση), στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, είναι η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών και ο ελεύθερος και

1
ανόθευτος ανταγωνισμός εντός των Κρατών Μελών της Ένωσης. Η Οδηγία 2014/25/ΕΕ (στο εξής Οδηγία), αποσκοπεί στο άνοιγμα των αγορών, στις οποίες εφαρμόζεται, στον ανταγωνισμό εντός της Ένωσης, καθώς και στην προαγωγή της ευρύτερης δυνατής εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τους οικονομικούς φορείς των Κρατών Μελών της.²

Το Βιβλίο ΙΙ ν. 4412/2016 ενσωματώνει τις διατάξεις της Οδηγίας, πλην όμως οι διατάξεις του θεσπίζουν κανόνες για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης που πραγματοποιούνται από αναθέτοντες φορείς για συμβάσεις και διαγωνισμούς μελετών, ανεξαρτήτως της εκτιμώμενης αξίας αυτών, οι οποίοι αποσκοπούν στην άσκηση μιας εκ των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στα άρθρα 228-234 του ως άνω νόμου.

Προκειμένου να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ, κατά πρώτο λόγο, πρέπει η οντότητα που προτίθεται να αναθέσει σύμβαση ή να διοργανώσει διαγωνισμό μελετών, να υπάγεται σε μια εκ των περιπτώσεων του άρθρου 224, ήτοι στην έννοια της αναθέτουσας αρχής (παρ. 1), της δημόσιας επιχείρησης (παρ. 2), ή της κατέχουσας αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα οντότητας, κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 224 ανωτέρω. Κατά δεύτερο λόγο, η ως άνω οντότητα πρέπει να ασκεί δραστηριότητα εκ των αναφερομένων στα άρθρα 228 έως 234, ενώ τέλος, η προς ανάθεση σύμβαση ή ο διαγωνισμός μελετών, πρέπει να αποσκοπούν στην (και όχι να έχουν αντικείμενο την) άσκηση μιας εκ των προαναφερομένων δραστηριοτήτων.

Σε περίπτωση συνδρομής των ανωτέρω στοιχείων, μια σύμβαση ή ένας διαγωνισμός μελετών θα υπάγεται στο Βιβλίο ΙΙ, και θα διέπεται από τις διατάξεις του.

Το άρθρο 222, στις εθνικές διατάξεις των παρ. 6 και 7, προβλέπει περιπτώσεις (παρ.6) ή κατηγορίες οντοτήτων (παρ. 7), κατά τις οποίες είναι δυνατή, αντίστοιχα, η εξαίρεση ή η παρέκκλιση από τις διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ.

Ειδικότερες εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ, κατά το μέρος που ενσωματώνει διατάξεις της Οδηγίας, προβλέπονται στις περιλαμβανόμενες στους Τίτλους ΙV και V του ν. 4412/2016, παρατιθέμενες κατά Ενότητα, ανάλογα με τον δικαιολογητικό λόγο της εξαίρεσης, το εάν αφορά σε όλους τους αναθέτοντες φορείς ή σε κατηγορίες αυτών, αν προβλέπονται ανά δραστηριότητα ή ανάλογα με το ειδικότερο αντικείμενο δεδομένης δραστηριότητας.

Στην Ενότητα 4 Τίτλου V ν. 4412/2016 με τίτλο «Δραστηριότητες Άμεσα Εκτεθειμένες στον Ανταγωνισμό», προβλέπεται η εξαίρεση συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών από τις διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ, οι οποίοι άλλως θα ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω

1

Βλ. συναφώς C-26/03, Stadt Halle, RPL Lochau, σκ. 44 και αιτιολογική σκέψη 2 Οδηγίας.

2

Βλ. συναφώς C-286/07, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκ. 103, καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

Οδηγίας κατά τα ανωτέρω, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ειδικώς ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 251 και 252, οι οποίες ενσωμάτωσαν τα άρθρα 34 και 35 της Οδηγίας. Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω άρθρα 34 και 35 της Οδηγίας, περιλαμβάνουν διατάξεις ως και του άρθρου 30 της προισχύουσας Οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (στο εξής Επιτροπή), διαθέτει στον επίσημο ιστότοπό της στοιχεία, σχετικά με τη χρήση των άρθρων 30 της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ και 34 και 35 της ισχύουσας Οδηγίας, από τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατιθέμενα ανά δραστηριότητα.³ Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, για την Ελλάδα, έχει εκδοθεί η Εκτελεστική Απόφαση (ΕΕ) 2015/1120 της Επιτροπής, σχετικά με την εξαίρεση της εξερεύνησης πετρελαίου και αερίου,⁴ από την εφαρμογή της οδηγίας 2004/17/ΕΚ, η οποία αποτελεί και τη μοναδική σχετική περίπτωση.⁵

Εισαγωγικώς υπογραμμίζεται ότι η εξαίρεση από τις διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ, σύμφωνα με τα άρθρα 251 και 252, πραγματοποιείται μόνο κατόπιν έκδοσης σχετικής πράξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής Επιτροπή), με τη διαδικασία που ειδικώς προβλέπεται στο άρθρο 252, κατόπιν αιτήματος.

Επισημαίνεται ότι την 10.10.2016 εξεδόθη η Εκτελεστική Απόφαση (ΕΕ) 2016/1804, (στο εξής Εκτελεστική Απόφαση) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία ορίζει τους «*λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής των άρθρων 34 και 35 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προμήθειες⁶ φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών⁷*», ήτοι αποσαφηνίζει το περιεχόμενο των εννοιών της έκθεσης στον ανταγωνισμό και της γεωγραφικής περιοχής αναφοράς, καθώς και των εφαρμοστέων διαδικαστικών κανόνων, προκειμένου να χορηγηθεί εξαίρεση εφαρμογής από την Οδηγία.

Περαιτέρω, η ως άνω Εκτελεστική Απόφαση περιλαμβάνει κατάλογο των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στα αιτήματα περί εξαίρεσης, προκειμένου να καταστεί δυνατή έκδοση της σχετικής πράξης από την Επιτροπή (Παράρτημα Ι της εν λόγω

3

Αρχείο διαθέσιμο στον ιστότοπο της Επιτροπής, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/exempt-markets_en

4

Η εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου εντασσόταν στην περίπτωση α) του άρθρου 7 της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ. Επισημαίνεται ότι η ισχύουσα κατά τον παρόντα χρόνο Οδηγία (2014/25/ΕΕ), εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της γενικά την εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου, όπως προκύπτει από το κείμενο του άρθρου 234 ν. 4412/2016 (άρθρο 14 της Οδηγίας), καθώς και την αιτιολογική σκέψη 25 της εν λόγω Οδηγίας.

5

Δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης EL L 182/88, 10.7.2015.

6

Η λέξη «*προμήθεια*» στο μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα κείμενο νοείται ως σύμβαση εν γένει και όχι ως σύμβαση προμηθειών, βλ. αντίστοιχο κείμενο στην αγγλική γλώσσα : «*procurement*».

7

C (2016) 6351, δημοσίευση: L 275/39/12.10.2016.

Απόφασης). Σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτής, τα αιτήματα που υποβάλλονται στην Επιτροπή, πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα αυτό.

III. Τα άρθρα 251 και 252 ν. 4412/2016 (άρθρα 34 και 35 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

Προκειμένου να εξαιρεθεί συγκεκριμένη δραστηριότητα από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, το νομοθετικό/ ρυθμιστικό πλαίσιο που την αφορά πρέπει να επιτρέπει την πρόσβαση και τον (άμεσο, ήτοι ευρύ) ανταγωνισμό στον τομέα αναφοράς, ενώ επιπλέον οι δραστηριοποιούμενοι στη σχετική αγορά φορείς κοινής ωφέλειας πρέπει να υφίστανται ανταγωνιστικές πιέσεις.⁸

Υπογραμμίζεται ότι η δραστηριότητα για την οποία μπορεί να ζητηθεί εξαίρεση από την εφαρμογή της Οδηγίας, μπορεί να αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου τομέα ή να ασκείται μόνο σε ορισμένα τμήματα του ενδιαφερόμενου Κράτους Μέλους.⁹

Στο κείμενο της Εκτελεστικής Απόφασης δίδεται ως παράδειγμα τέτοιου τμήματος τομέα δραστηριότητας, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με συμβατικά μέσα, ως μέρος της ευρύτερης

δραστηριότητας «Ηλεκτρισμός».¹⁰ Από τις ήδη εκδοθείσες και δημοσιευθείσες εκτελεστικές πράξεις της Επιτροπής, προκύπτουν χρήσιμα στοιχεία, ως προς την «υποδιαίρεση» τομέων, για τον σκοπό εφαρμογής των άρθρων 34 και 35 της Οδηγίας, ανά τομέα δραστηριότητας. Συνεπώς, σκόπιμο είναι, τα εκάστοτε υποβαλλόμενα αιτήματα να λαμβάνουν υπ' όψιν την αντίληψη της Επιτροπής σχετικά με τους (υπο)τομείς δραστηριότητας, για τους οποίους είναι δυνατόν να χορηγηθεί εξαίρεση από τις διατάξεις της Οδηγίας, προκειμένου να καθίσταται πιθανότερη η θετική έκβαση του αιτήματος.

A. το άρθρο 251: πρόσβαση στην αγορά - άμεση έκθεση δραστηριότητας στον ανταγωνισμό - γεωγραφική περιοχή αναφοράς

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 251 και 252 ν. 4412/2016, εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II είναι δυνατή, κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος στην Επιτροπή, η οποία βεβαιώνει τη δυνατότητα αυτή με εκτελεστική πράξη (απόφαση), σε περίπτωση που καταδεικνύεται άμεση έκθεση συγκεκριμένης δραστηριότητας στον ανταγωνισμό, σε μια μη περιορισμένη (δεδομένη) αγορά.

Σημειώνεται ότι, λόγω των σύντομων προθεσμιών που ισχύουν για την έκδοση των εκτελεστικών πράξεων της Επιτροπής, περιορίζονται και οι χρησιμοποιούμενες από την τελευταία μέθοδοι αξιολόγησης συνεπεία αυτών. Συνεπώς, η αξιολόγηση αυτή βασίζεται

⁸

https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/exempt-markets_en, σελ. 1.

⁹

βλ. σημείωση τέλους (7), στο Τμήμα 2, σημείο 2.1.

¹⁰

βλ. σημείωση τέλους (7), στο Τμήμα 2, σημείο 2.1.

στις πληροφορίες που διαθέτει η Επιτροπή, είτε από ήδη διαθέσιμες πηγές είτε από τις πληροφορίες που λαμβάνονται στο πλαίσιο του αιτήματος, και συνακόλουθα η αξιολόγηση της άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό που μπορεί να διενεργηθεί στο πλαίσιο της εφαρμογής των άρθρων 251 και 252 ν. 4412/2016, πραγματοποιείται με την επιφύλαξη της πλήρους εφαρμογής της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού.¹¹

1. Η παρ. 2 του άρθρου 251 προβλέπει ότι, η άμεση έκθεση μιας δραστηριότητας στον ανταγωνισμό καθορίζεται βάσει των διατάξεων περί ανταγωνισμού της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβανομένων υπ' όψιν και άλλων στοιχείων, όπως των χαρακτηριστικών των συγκεκριμένων προϊόντων/υπηρεσιών, της ύπαρξης εναλλακτικών προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται ότι μπορούν να τα υποκαταστήσουν τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς, των τιμών, καθώς και της πραγματικής ή δυνητικής παρουσίας περισσότερων του ενός παρόχων των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών, σε μια δεδομένη αγορά.

Η σχετική αγορά, κατά τη νομολογία, έχει την έννοια ότι είναι δυνατόν να υφίσταται ουσιαστικός ανταγωνισμός μεταξύ των προϊόντων/υπηρεσιών που αποτελούν μέρος της, προϋποθέτει επομένως την ύπαρξη επαρκούς βαθμού εναλλαξιμότητας, προκειμένου όλα τα προϊόντα/ υπηρεσίες που αποτελούν μέρος της ίδιας αγοράς, να τυχάνουν ίδιας χρήσεως.¹²

Συνεπώς, σχετική αγορά είναι εκείνη που περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων/ υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους,¹³ λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται. Συνοπτικώς σημειώνεται ότι, τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που δύνανται να θεωρηθούν υποκατάστατα, είναι μόνο τα προϊόντα/ υπηρεσίες που μπορούν εύκολα να αντικαταστήσουν τα παρεχόμενα-αντικείμενα του αιτήματος, στο πλαίσιο αξιολόγησης του ανταγωνισμού σε δεδομένη αγορά. Η Εκτελεστική Απόφαση διευκρινίζει ότι τέτοια υποκατάστατα είναι εκείνα στα οποία θα στρέφονταν οι καταναλωτές, σε περίπτωση μικρής αλλά αισθητής αύξησης της τιμής όσων παρέχονται, επί παραδείγματι σε περίπτωση αύξησης της τιμής κατά ποσοστό 5%.¹⁴ Κατά την ανάλυση της σχετικής αγοράς που περιγράφεται στο αίτημα και αξιολογείται από την Επιτροπή, οι

¹¹

Αιτιολογική σκέψη 44 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

¹²

Πρβλ. T-463/14, Österreichische Post AG κατά Επιτροπής, σκ. 57, και εκεί παρατιθέμενη σχετική νομολογία.

¹³

Βλ. συναφώς CEAHR κατά Επιτροπής, T-427/08, σκ. 67, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, σχετικά με την εναλλαξιμότητα και την δυνατότητα υποκατάστασης.

¹⁴

Χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι η Επιτροπή δε θα λάβει υπ' όψιν άλλα (ατελή) υποκατάστατα. Σχετικά με τις έννοιες «τέλειο υποκατάστατο», «ατελές υποκατάστατο», «μερικό υποκατάστατο», βλ. Εκτελεστική Απόφαση Επιτροπής, σημείωση τέλους υπ' αριθμ. 8, με ορισμό των εννοιών και παραδείγματα.

ακόλουθοι παράγοντες θεωρούνται συνήθως ότι σχετίζονται με τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς και λαμβάνονται υπ' όψιν: Η τιμή και οι σταυροειδείς ελαστικότητες τιμών της ζήτησης,¹⁵ κάθε διαφορά στην τελική χρήση, αποκλίσεις στις τιμές μεταξύ δυο προϊόντων,¹⁶ το κόστος μετατόπισης της προτίμησης μεταξύ δυο δυνητικά ανταγωνιστικών προϊόντων, καθιερωμένες ή σταθερές καταναλωτικές προτιμήσεις για ένα είδος ή μια κατηγορία προϊόντων και ταξινομήσεις των προϊόντων.

2. Σε ό,τι αφορά στην πρόσβαση οικονομικών φορέων σε δεδομένη αγορά, επισημαίνεται ότι:

Σημαντικό στοιχείο, για τη διαπίστωση μη περιορισμού της πρόσβασης στη (δεδομένη) αγορά, είναι η ενσωμάτωση, στο εθνικό δίκαιο, της νομοθεσίας που παρατίθεται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Β ν. 4412/2016. Το «τεκμήριο» αυτό, λαμβάνεται υπ' όψιν από την Επιτροπή κατά την αξιολόγηση του αιτήματος, καθώς η νομοθεσία που παρατίθεται στο εν λόγω Παράρτημα, καθιερώνει, μεταξύ άλλων, κανόνες πρόσβασης στις σχετικές αγορές καθώς και κανόνες σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία των σχετικών τομέων. Αντίθετα, όταν η ελεύθερη πρόσβαση σε συγκεκριμένη αγορά δεν τεκμαίρεται, κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να καταδεικνύεται ότι η εν λόγω πρόσβαση είναι ελεύθερη εκ του νόμου και εκ των πραγμάτων.

Στην Ελλάδα, η παρατιθέμενη στο Παράρτημα ΙΙΙ ανωτέρω νομοθεσία της Ένωσης έχει ενσωματωθεί, συνεπώς υφίσταται, κατά τεκμήριο, ελεύθερη πρόσβαση στις κάτωθι αγορές:¹⁷

- i. Μεταφορά ή διανομή φυσικού αερίου ή θερμότητας,
- ii. Παραγωγή, μεταφορά ή διανομή ηλεκτρικής ενέργειας.
- iii. Σιδηροδρομικές Υπηρεσίες:¹⁸

Σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές.

¹⁵

Πρόκειται για τον βαθμό της ευαισθησίας της ζητούμενης ποσότητας ενός αγαθού στις μεταβολές της τιμής. Η ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή (price elasticity of demand, Ed) μετράει τον λόγο της ποσοστιαίας μεταβολής της ζητούμενης ποσότητας ενός αγαθού προς την ποσοστιαία μεταβολή της τιμής του, βλ. Ψειρίδου Α – Λιανός Θ., «Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική: Μικροοικονομική», <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>, σελ. 42.

¹⁶

Η λέξη «προϊόν» χρησιμοποιείται στο κείμενο της Εκτελεστικής Απόφασης ενιαία για αγαθά και υπηρεσίες, βλ. σημείωση τέλους (8), σελ 11 της Απόφασης.

¹⁷

Το εάν υπόκειται η συγκεκριμένη δραστηριότητα σε μια από τις νομοθετικές πράξεις που παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Β' του ν. 4412/2016, καθώς και η νομοθεσία που ενσωμάτωσε τη σχετική νομοθεσία, πρέπει να αναφέρονται ειδικώς στο αίτημα που υποβάλλεται στην Επιτροπή, βλ. Τμήμα 4, σημ. 4.1., σελ. 6 Εκτελεστικής Πράξης.

¹⁸

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙΙ ανωτέρω, ως παρατίθεται στο κείμενο του ν. 4412/2016, η ενωσιακή νομοθεσία περί σιδηροδρομικών υπηρεσιών (Οδηγία 2012/34/ΕΕ) παρουσιάζεται υπό ενσωμάτωση, πλην όμως έχει ήδη ενσωματωθεί με το ν. 4408/2016.

Διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών.

- iv. Ταχυδρομικές υπηρεσίες,
- v. Εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου.

Επισημαίνεται ότι, στις λοιπές αναφερόμενες στο Παράρτημα ΙΙΙ περιπτώσεις, για τις οποίες δεν υφίσταται νομοθεσία της Ένωσης, δεν υφίσταται τεκμήριο ελεύθερης πρόσβασης στις

σχετικές αγορές - δραστηριότητες.¹⁹ Παρά ταύτα, σε περίπτωση κατά την οποία ένα Κράτος Μέλος επεκτείνει την εφαρμογή νομικής πράξης της Ένωσης που ανοίγει συγκεκριμένο τομέα στον ανταγωνισμό σε καταστάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτής, το εν λόγω γεγονός πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν όταν αξιολογείται κατά πόσον η πρόσβαση στον σχετικό τομέα είναι ελεύθερη.²⁰

3. Κατόπιν διαπίστωσης, είτε κατά τεκμήριο, είτε εκ του νόμου και των πραγμάτων, ότι η πρόσβαση σε μια αγορά είναι ελεύθερη, ελέγχεται εάν συντρέχει, για τη δραστηριότητα που αποτελεί το αντικείμενο του αιτήματος, άμεση έκθεση στον ανταγωνισμό στην εν λόγω αγορά, βάσει των στοιχείων που υποβάλλονται από το Κράτος Μέλος (εν προκειμένω για την Ελλάδα από το αρμόδιο Υπουργείο). Για τους σκοπούς της εκτίμησης του αν η σχετική δραστηριότητα είναι απευθείας εκτεθειμένη στον ανταγωνισμό σε δεδομένη αγορά, λαμβάνονται υπ' όψιν : το μερίδιο αγοράς των κύριων φορέων και ο βαθμός συγκέντρωσης στις εν λόγω αγορές. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στον προσδιορισμό του μεριδίου αγοράς των κύριων φορέων, το προσήκον μέσο προσδιορισμού διαφέρει ανά περίπτωση και δραστηριότητα, κατά την κρίση της Επιτροπής.²¹

Σε ό,τι αφορά στην άμεση έκθεση δραστηριότητας στον ανταγωνισμό σε μια δεδομένη αγορά, η Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής διευκρινίζει στο Τμήμα 5, τις πληροφορίες για τη σχετική αγορά και την πρόσβαση σε αυτή, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται λεπτομερώς και με στοιχεία στο αίτημα. Το Τμήμα 6 περιλαμβάνει τις πληροφορίες που πρέπει να παρασχεθούν σχετικά με την έκθεση στον ανταγωνισμό, οι οποίες αφορούν τις γενικές συνθήκες της σχετικής αγοράς, καθώς και τη δομή της προσφοράς και της ζήτησης σε αυτή.

¹⁹

Παραγωγή, μεταφορά ή διανομή πόσιμου νερού, Εθνικές σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών, Υπηρεσίες αστικού σιδηροδρόμου, τραμ, τρόλεϊ ή λεωφορείου, Αναζήτηση και εξόρυξη άνθρακα και άλλων στερεών καυσίμων, Εγκαταστάσεις θαλάσσιου λιμένα, λιμένα εσωτερικού πλωτού δικτύου ή άλλου τερματικού σταθμού, Αεροπορικές εγκαταστάσεις.

²⁰

Βλ. σχετικά αιτιολογική σκέψη 47 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ, η οποία θέτει ως σχετικό παράδειγμα την εφαρμογή της Οδηγίας 94/22/ΕΚ στον τομέα του άνθρακα ή της Οδηγίας 2012/34/ΕΕ, στον τομέα των επιβατικών υπηρεσιών σε εθνικό επίπεδο.

²¹

Βλ. επί παραδείγματι την προαναφερθείσα εκτελεστική πράξη της Επιτροπής για την εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ελλάδα (2015/1120), σύμφωνα με την οποία, τα βεβαιωμένα αποθέματα και η αναμενόμενη παραγωγή, χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για την εκτίμηση των μεριδίων αγοράς των οικονομικών φορέων στον εν λόγω τομέα, ενώ η χρησιμοποίηση της δαπάνης κεφαλαίου για τη μέτρηση των μεριδίων των φορέων στην αγορά εξερεύνησης θεωρήθηκε ακατάλληλη.

Σημειώνεται ότι, αναφορικά με την τεκμηρίωση των αιτημάτων στα Τμήματα 5 και 6, πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή οι απαιτούμενες πληροφορίες, για ένα έκαστο των φορέων που ασκούν τη δραστηριότητα που αφορά το αίτημα, εκτός και εάν υφίσταται σημαντικός αριθμός δραστηριοποιούμενων, οπότε οι πληροφορίες είναι δυνατόν να περιοριστούν αποκλειστικά στους φορείς που κατέχουν τουλάχιστον 10% της εξεταζόμενης γεωγραφικής περιοχής αναφοράς.²²

4. Τα αιτήματα που υποβάλλονται στην Επιτροπή, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα χρήσης των άρθρων 34 και 35 της Οδηγίας, ήτοι των άρθρων 251 και 252 ν. 4412/2016, πρέπει να προσδιορίζουν τη γεωγραφική ζώνη την οποία αφορούν, η οποία καλείται γεωγραφική περιοχή αναφοράς. Η έννοια αυτή είναι κομβικής σημασίας κατά τον έλεγχο των αιτημάτων εξαίρεσης, ενώ διακρίνεται ως έννοια από την αντίστοιχη της έννοια της γεωγραφικής αγοράς, η οποία είναι δύναται να μη συμπίπτει με την επικράτεια Κράτους

²³
Μέλους.

Εκ του κειμένου του άρθρου 251 δίδονται στοιχεία σχετικά με την έννοια της γεωγραφικής περιοχής αναφοράς και ειδικότερα:

Ως γεωγραφική αγορά αναφοράς, με βάση την οποία αξιολογείται η έκθεση στον ανταγωνισμό, νοείται η περιοχή όπου οι σχετικές επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προσφορά και τη ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών, όπου οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από τις γειτονικές περιοχές επειδή, ιδίως, οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι αισθητά διαφορετικές. Σύμφωνα με την Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής, η εν λόγω αξιολόγηση λαμβάνει υπ' όψιν ιδίως τη φύση και τα χαρακτηριστικά των σχετικών προϊόντων/ υπηρεσιών, την ύπαρξη φραγμών κατά την είσοδο στην αγορά, τις προτιμήσεις των καταναλωτών, τις αισθητές διαφορές στα μερίδια αγοράς ή σημαντικές αποκλίσεις τιμών σε όμορα εδάφη, καθώς και το κόστος μεταφοράς.²⁴

Τα αιτήματα πρέπει να περιλαμβάνουν αιτιολογημένο ορισμό της γεωγραφικής περιοχής αναφοράς, στην οποία θα πρέπει να βασίσει την ανάλυσή της η Επιτροπή.²⁵

Β. Το άρθρο 252: ποια διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου να υφίσταται εξαίρεση από τις διατάξεις του Βιβλίου II

²²

Τμήμα 1 Εκτελεστικής Απόφασης, σημείο 1.3. για τις αναθέτουσες αρχές που υποβάλλουν αίτημα για λογαριασμό του Κράτους Μέλους τους.

²³

Βλ. αιτιολογική σκέψη 45 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

²⁴

Βλ. Εκτελεστική Απόφαση Επιτροπής, Τμήμα 3, εδάφιο 3.

²⁵

Βλ. ειδικότερα Τμήμα 3, σημείο 3.2. Εκτελεστικής Απόφασης, καθώς και σημείωση τέλους υπ' αριθμ. 13.

Εισαγωγικώς σημειώνεται ότι, ο σκοπός έκδοσης των εκτελεστικών πράξεων της Επιτροπής, είναι να προσδιορισθεί κατά πόσον τα προϊόντα/ οι υπηρεσίες, τα οποία αφορά το εκάστοτε υποβαλλόμενο αίτημα, είναι εκτεθειμένες σε ένα επίπεδο ανταγωνισμού που θα διασφαλίζει ότι, ακόμη και χωρίς τις ρυθμίσεις που θεσπίζονται από τους λεπτομερείς κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων που προβλέπονται στην Οδηγία, οι συμβάσεις για την άσκηση των σχετικών δραστηριοτήτων θα εκτελούνται με διαφάνεια και χωρίς διακρίσεις, βάσει κριτηρίων που επιτρέπουν στους αγοραστές - καταναλωτές να εντοπίζουν τη συνολικά πλέον συμφέρουσα λύση από οικονομική άποψη.²⁶ Το βάρος απόδειξης της έκθεσης σε ανταγωνισμό, κατά τα ανωτέρω, φέρει ο αιτών την εξαίρεση από τις διατάξεις της Οδηγίας.²⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 252, προκειμένου να παρασχεθεί από την Επιτροπή βεβαίωση, ήτοι να εκδοθεί σχετική εκτελεστική πράξη, αναφορικά με το ότι η Οδηγία δεν εφαρμόζεται κατά την ανάθεση συμβάσεων ή τη διοργάνωση διαγωνισμών μελετών, θα πρέπει το κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργείο να υποβάλει σχετικό αίτημα στην Επιτροπή.²⁸

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής, οι αναθέτουσες αρχές που υποβάλλουν αίτημα για λογαριασμό του Κράτους Μέλους τους, οφείλουν να υποβάλουν τις απαιτούμενες πληροφορίες που προβλέπονται για κάθε σημείο των Τμημάτων 2 έως 6 αυτής,²⁹ συνεπώς τα ως άνω Τμήματα πρέπει να είναι πλήρως συμπληρωμένα και αιτιολογημένα κατά την υποβολή των αιτημάτων.

Σημαντικό σημείο της διαδικασίας είναι το εάν το αίτημα συνοδεύεται από θέση που έλαβε η εκάστοτε, αρμόδια για τη σχετική δραστηριότητα, ανεξάρτητη εθνική αρχή, η οποία πρέπει να είναι αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη, και να περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που καταδεικνύουν την έκθεση στον ανταγωνισμό συγκεκριμένης δραστηριότητας, στην ελληνική επικράτεια ή σε τμήμα αυτής. Σε τέτοια περίπτωση, το αρμόδιο Υπουργείο δύναται, κατά τη σύνταξη του αιτήματος να περιοριστεί στο να

26

Βλ. συναφώς την πρόσφατη εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής, C (2017)260, σημείο 25, σχετικά με την εξαίρεση των συμβάσεων που ανατίθενται για τη διάθεση αερολιμενικών υποδομών για μεταφορά φορτίων στην Αυστρία, διαθέσιμη στον ιστότοπο της Επιτροπής, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/exempt-markets_en

27

Πρβλ. ενδεικτικά προπαρατεθείσα Τ-463/14, σκ. 41 και 75.

28

Σύμφωνα με το άρθρο 35 της Οδηγίας, το αίτημα στην Επιτροπή υποβάλλεται από Κράτος Μέλος ή από αναθέτοντα φορέα, σε περίπτωση που το προβλέπει η νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Η Ελλάδα, κατά την ενσωμάτωση της Οδηγίας, δεν προέβλεψε τη δυνατότητα αποστολής του σχετικού αιτήματος από αναθέτοντες φορείς.

29

Βλ. Τμήμα 1, σημείο 1.3. Εκτελεστικής Απόφασης.

αναφερθεί στα σχετικά σημεία της ως άνω θέσης της ανεξάρτητης εθνικής αρχής για τη
σχετική δραστηριότητα.³⁰

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την Οδηγία, η εξειδικευμένη τεχνογνωσία και τα στοιχεία που είναι στη διάθεση των ανεξαρτήτων εθνικών αρχών, όπως οι τομεακές ρυθμιστικές αρχές ή οι αρχές ανταγωνισμού, είναι χρήσιμα κατά την αξιολόγηση της άμεσης έκθεσης συγκεκριμένης δραστηριότητας ή τμημάτων αυτής στον ανταγωνισμό, σε αγορές στις οποίες δεν περιορίζεται η πρόσβαση. Τα αιτήματα εξαίρεσης θα πρέπει συνεπώς, κατά περίπτωση, να ενσωματώνουν ή να συνοδεύονται από πρόσφατη θέση όσον αφορά την κατάσταση από πλευράς ανταγωνισμού στον σχετικό τομέα, ληφθείσα από ανεξάρτητη εθνική αρχή που έχει αρμοδιότητα σε σχέση με την οικεία δραστηριότητα.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη θέση ανεξάρτητης εθνικής αρχής, απαιτείται περισσότερος χρόνος στην αξιολόγηση ενός αιτήματος εξαίρεσης, και συνεπώς ο χρόνος εντός του οποίου η Επιτροπή πρέπει να διεξάγει την αξιολόγηση τέτοιων αιτημάτων τροποποιείται (παρατείνεται),³¹ ενώ επιπλέον το σύνολο των απαιτούμενων πληροφοριών θα πρέπει να παρασχεθεί στην Επιτροπή από το αρμόδιο Υπουργείο.³²

Υπογραμμίζεται ότι η Επιτροπή, κατόπιν εξέτασης του εκάστοτε αιτήματος, δύναται να εκδώσει πράξη παροχής δυνατότητας εξαίρεσης από τις διατάξεις της Οδηγίας, σύμφωνα με την οποία να παρέχεται η εξαίρεση για το αντικείμενο του αιτήματος, ως υπεβλήθη, ή να κάνει αυτό μερικώς δεκτό, αν από τα στοιχεία που παρέχονται, ως αξιολογούνται από την Επιτροπή, κρίνεται ότι η έκθεση στον ανταγωνισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας, υφίσταται για μέρος μόνο των αιτούμενων τομέων δραστηριότητας.³³ Συναφώς σημειώνεται ότι, αιτών, του οποίου απερρίφθη εν συνόλω ή μερικώς, αίτημα από την Επιτροπή κατά τα ανωτέρω, δύναται να προσφύγει στο Γενικό Δικαστήριο της Ένωσης, και να ζητήσει την ακύρωση (ή μερική ακύρωση) της εκδοθείσας εκτελεστικής πράξης. Στην περίπτωση που γίνει δεκτή η εν λόγω προσφυγή, η Επιτροπή εκδίδει εκ νέου εκτελεστική πράξη, με ανάλογο περιεχόμενο.³⁴

³⁰

Βλ. Τμήμα 5 Εκτελεστικής Απόφασης, γ' εδάφιο εισαγωγής, σελ. 6 σχετικά με την πρόσβαση στη δεδομένη αγορά, Τμήμα 6, β' εδάφιο εισαγωγής, σελ. 8, σχετικά με την έκθεση στον ανταγωνισμό.

³¹

Βλ. ειδικότερα Παράρτημα IV σχετικά με τη διαφοροποίηση.

³²

Βλ. αιτιολογική σκέψη 48 Οδηγίας.

³³

Βλ. ενδεικτικά εκτελεστική απόφαση Επιτροπής C(2014) 3372), σχετικά με την εξαίρεση ορισμένων υπηρεσιών του τομέα των ταχυδρομείων στην Ουγγαρία, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή έκρινε ότι δεν πληρούνται οι όροι για τη χορήγηση εξαίρεσης στον (υπο)τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών κανονικής διανομής εφημερίδων και εντύπων με ονομαστικό παραλήπτη, στο έδαφος της Ουγγαρίας, ο οποίος είχε συμπεριληφθεί στο αίτημα.

³⁴

Συναφώς ενδεικτικά βλ. C (2017) 259, εκτελεστική απόφαση Επιτροπής, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης 2014/184, σχετικά με την εξαίρεση ορισμένων υπηρεσιών του τομέα των ταχυδρομείων στην Αυστρία,

Οι συμβάσεις που προορίζονται να καταστήσουν δυνατή την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας και οι διαγωνισμοί μελετών που διοργανώνονται για την πραγματοποίηση μιας τέτοιου είδους δραστηριότητας παύουν να υπόκεινται στο Βιβλίο II, εφόσον εκδώσει η Επιτροπή εκτελεστική πράξη σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 251 εντός ορισμένης προθεσμίας που προβλέπεται στο Παράρτημα IV του Προσαρτήματος Β' του Βιβλίου II, ή εάν παρέλθει η εν λόγω προθεσμία χωρίς να εκδοθεί η εκτελεστική πράξη. Επισημαίνεται στο πλαίσιο αυτό ότι, οι προθεσμίες διαφοροποιούνται ανάλογα με το εάν το αίτημα συνοδεύεται από θέση ανεξάρτητης εθνικής αρχής ή όχι, ως προκύπτει από το ως άνω Παράρτημα.

Επιπλέον επισημαίνεται ότι, για λόγους διαφάνειας, οι ανακοινώσεις παραλαβής, ανάκλησης αιτημάτων, παράτασης ή αναστολής της προθεσμίας που διαθέτει η Επιτροπή για την έκδοση της εκτελεστικής πράξης, καθώς και η ανακοίνωση δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 251 ν. 4412/2016, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³⁵

Εν προκειμένω, επισημαίνονται τα εξής:

α) Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ, όπως ενσωματώθηκε με το άρθρο 15 ν. 4413/2016, σχετικά με την ανάθεση των συμβάσεων παραχώρησης, εξαιρούνται από την εφαρμογή της εν λόγω Οδηγίας οι συμβάσεις παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτοντες φορείς, εφόσον κρίνεται ότι η δραστηριότητα που αφορούν οι παραχωρήσεις αυτές είναι απευθείας εκτεθειμένη στον ανταγωνισμό, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 34 και 35 της Οδηγίας. Συνεπώς, σε περίπτωση χορήγησης πράξης της Επιτροπής σχετικά με τη δυνατότητα χορήγησης εξαιρέσης δραστηριότητας, ή μέρους αυτής, σύμφωνα με τα άρθρα 251 και 252 ν. 4412/2016, οι συμβάσεις παραχώρησης που προορίζονται να καταστήσουν δυνατή την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών, θα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων και του ν. 4413/2016.

β) Όπως προαναφέρθηκε, ένα αίτημα είναι δυνατόν να αφορά μέρος μια δραστηριότητας, συνεπώς, σε περίπτωση χορήγησης δυνατότητας εξαιρέσης, είναι δυνατόν μέρος μιας δραστηριότητας (επί παραδείγματι η παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας από συμβατικά μέσα), να εξαιρείται από τις διατάξεις της Οδηγίας, ενώ κατά τα λοιπά αυτή (στο ίδιο παράδειγμα η δραστηριότητα στον τομέα του ηλεκτρισμού), να υπόκειται στις διατάξεις της. Στην περίπτωση αυτή, υπενθυμίζεται ότι σύμβαση που προτίθεται να αναθέσει αναθέτων φορέας, η οποία θα καλύπτει τόσο τις εξαιρούμενες συμβάσεις όσο και τις υπαγόμενες στις διατάξεις του ν. 4412/2016, θα αποτελεί μεικτή σύμβαση κατά την

εκδοθείσα κατόπιν της μερικής ακύρωσης της δεύτερης από το Γενικό Δικαστήριο.

έννοια του άρθρου 226 του ως άνω νόμου, ήτοι σύμβαση που θα καλύπτει πολλαπλές δραστηριότητες.

Η εφαρμογή της ως άνω διάταξης συνεπάγεται ότι, όταν ανατίθεται σύμβαση ως η ανωτέρω, θα πρέπει να δίδεται προσοχή στις δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται κυρίως η σύμβαση. Σε περίπτωση τέτοιας μεικτής σύμβασης, ο κύριος στόχος της οποίας είναι η στήριξη μη εξαιρούμενων δραστηριοτήτων, πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ ν. 4412/2016. Εάν είναι αντικειμενικά αδύνατο να προσδιορισθεί για ποια δραστηριότητα προορίζεται κυρίως η σκοπούμενη σύμβαση, αυτή θα ανατεθεί σύμφωνα με τους προβλεπόμενους στην παρ. 3 του άρθρου 226 ν. 4412/2016.³⁶

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο όπως, τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία που κάνουν χρήση των διατάξεων των άρθρων 251 και 252, και ιδίως σε περίπτωση που εκδοθεί εκτελεστική πράξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνέχεια ενεργειών τους, κοινοποιήσουν στην Ε.Α.Α.ΔΗ.Σ.Υ. (Διεύθυνση Συντονισμού και Ελέγχου, Τμήμα Συντονισμού), το σώμα των αιτημάτων στο πλαίσιο των ως άνω άρθρων καθώς και των σχετικών εκτελεστικών πράξεων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ενημέρωση/ επικαιροποίηση του Μητρώου Αναθετουσών Αρχών/ Αναθετόντων Φορέων το οποίο τηρούμε.

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 2018

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Η Αντιπρόεδρος

Χριστίνα Μπουσουλέγκα

36

Βλ. ενδεικτικά σχετική επισήμανση από πλευράς Επιτροπής, στις εκτελεστικές αποφάσεις της Ε(2011) 9197, σημείο 80, Ε (2010) 4740, σημείο 33, για την Οδηγία 2014/17/ΕΚ, και αποφάσεις C (2017) 260, σημείο 50 και C (2014) 3372 σημείο 44 για την ισχύουσα Οδηγία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

A.

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

(προς περαιτέρω κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ και τη Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων)

3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

(προς περαιτέρω κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής και τη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας)

4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

(προς περαιτέρω κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών)

5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

(προς περαιτέρω κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Υποδομών)

6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

(προς περαιτέρω κοινοποίηση στη Γενική Γραμματεία Λιμένων, Λιμενικής Πολιτικής και Ναυτιλιακών Επενδύσεων)

B.

1. Επιτροπή Ανταγωνισμού

2. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων

3. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας

3. Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων

4. Ρυθμιστική Αρχή Σιδηροδρόμων

5. Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας